

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԵԳԻՊՏՈՍՈՒՄ

Ժամանում Կահիրե

Հունվարի 13-ին, չորեքշաբթի, հայրենական ՏՈՒ-104 ինքնաթիռը՝ առավոտյան ժամը 12-ին, 3 ժամվա ապահով և հանգիստ թռիչքից հետո, իջնում է Վիեննայի օդանավակայանը:

Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին ջերմորեն դիմավորում են Վիեննայի հայ գաղութի ներկայացուցիչներ, գաղութային վարչության նախագահ Ս. Կարապետյանը, Սիմոն Արմանը, Ա. Հիեդլյանը, Ա. Ութուշյանը և ուրիշներ:

Ս. Կարապետյանը, հանուն Վիեննայի հայ գաղութի, սրտագինս ողջունում է Վեհափառ Հայրապետի տարանցիկ այս շնորհաբեր այցելությունը:

Նորին Ս. Օծությունն իր գոհունակությունն է հայտնում ջերմ դիմավորման և ողջունի արտահայտությունների համար, խոսում է իր Աղդիս-Աբեբա ուղևորության մասին և իր հայրապետական ողջուններն ու օրհնությունն է բաշխում համայնքին:

Գաղութային վարչությունը, ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի, կազմակերպում է ընդունելություն, որն անցնում է ջերմ, հայկական մթնոլորտում:

Նորին Ս. Օծությունը չորս ժամ Վիեննայում հանգստանալուց հետո, երեկոյան ժամը 4-ին հունդական KLM ինքնաթիռով մեկնում է Կահիրե, ուր հասնում է 8 ժամվա

թռիչքից հետո, գիշերվա ժամը 1.30-ին, Բելգրադ, Ստամբուլ և Դամասկոս հանդիպելուց հետո:

Եգիպտահայ գաղութը, սրտատրուփ, գիշերվա ուշ ժամին իսկ, անձկագին հուզումով և համազգային խանդավառությամբ, Կահիրեի միջազգային օդանավակայանում սպասում էր Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի շնորհաբեր գալստյան:

Վեհափառ Հայրապետին և Նրա շքախմբի անդամներին դիմավորելու համար, օդանավակայան էին ժամանել Ալեքսանդրիայի հայոց առաջնորդական փոխանորդ Տ. Զավեն վարդապետ Ջինջիեյանը, հյուրաբար Կահիրեում գտնվող Տ. Կյուրեղ վարդապետ Դաբիկյանը, Կահիրեի առաջնորդական փոխանորդ Տ. Սահակ Բահանա Շաֆարյանը, Տ. Արշամ Բահանա Բոզոյանը, Կահիրեի քաղաքական ժողովի ատենապետ Օնեիկ Մալյանը, Արառ Պրլբգառյանը, Խաչիկ Ռեիսյանը, Ստեփան Լաչիեյանը, Դանիել Ղազարյանը, Հայկազուն Քյուրֆեյանը, Հրազդան Պալյանը, Կահիրեի և Ալեքսանդրիայի թեմական ժողովի ատենապետ Մարտիկ Զարբանեյանը, քաղաքական ժողովի անդամներ Վահե Արթինյանը, Հայկ Քիրազյանը, Վահան Ալեքսանյանը, «Տիգրան Երկաթ»-ի կողմից Միհրան Թադեմյանը, եգիպտահայ մշակութային միությունը և հայ մամուլի՝ այդ թվում «Արև»-ի, «Հուսաբեր»-ի, «Զահակիր»-ի, «Արաքսի»-ի, «Սավառնակ»-ի և այլ հրա-

տարակույթունների ներկայացուցիչներ, ազգային վարժարանների տեսչական և ուսանողական կազմը, մտավորականներ, թղթակիցներ և հյուրեր:

Վեհափառ Հայրապետը, ընդհանուր խանդավառության և ոգևորության մեջ, ծափերի և ուրախ բացականչությունների տարափի տոհակ, իջնում է ինքնաթիռից, օրհնելով բազմությունը:

S. Ջավեն վարդապետը նորին Ս. Օծուխյան մատուցում է ավանդական աղն ու հացը:

Հանուն եգիպտոսի բարեխնամ առաջնորդ Յ. Մամբրե արքեպիսկոպոս Սիրունյանի, որը պաշտոնական գործով գտնվում էր Ադդիս-Աբեբա, հանուն եգիպտահայ ազգային իշխանության և ողջ համայնքի, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի շնորհաբեր պալատը ջերմորեն ողջունում է Ալեքսանդր լիպյի առաջնորդական փոխանորդ S. Ջավեն վարդապետը:

Նորին Ս. Օծուխյունը, ողջունելով ներկաներին, իր գոհունակությունն է հայտնում ուղիղներին այս ջերմ դիմավորության և ընդունելության համար, օրհնում է եգիպտական հյուրընկալ հողը, նրա բարեխնամ կառավարության անդամներին և եգիպտոսի ազնիվ, բարի ժողովրդին:

Այնուհետև Վեհափառ Հայրապետը առաջնորդվում է «Սեմիրամիս» հյուրանոցը, ուր նորին Ս. Օծուխյան հատկացվում է մասնավոր հարկաբաժին:

Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցում

Հունվարի 14-ին, հինգշաբթի, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը, ընկերակցությամբ իր շքախմբի անդամների և Կահիրեի, Ալեքսանդրիայի ազգային իշխանության ներկայացուցիչների, այցելեց Քուպպի հանրապետական պալատը, ուր ստորագրեց այցելուների հուշամատյանում և սիրալիք տեսակցություն ունեցավ եգիպտոսի նախագահ Նորին Գերազանցություն Աբդել Նասերի անձնական ներկայացուցիչ հետ:

Ժամը 12-ին, Վեհափառ Հայրապետը, եկեղեցական թափորով և ամպոնականու տակ, «Հրաշափառ»-ով մուտք գործեց Կահիրեի հայոց Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ առաջնորդանիստ եկեղեցին:

Եկեղեցու բակում և ներսում ժողովրդական խանդավառ մի բազմություն երկյուղածությամբ սպասում էր նորին Ս. Օծուխյան ժամանմանը:

Եկեղեցական թափորը հանդիսավորությամբ մուտք է գործում եկեղեցի: Աջա-

կողմյան և ձախակողմյան դասերում տեղ են գրավել ազգային իշխանության անդամները, բույր եկեղեցիների ներկայացուցիչները, այդ թվում Ալեքսանդրիայի Հպտի Պատրիարք Նորին Սրբություն Աբունա Կիրիլոս Բ-ի ներկայացուցիչները, հայ կաթողիկ համայնքի պետ Հ. Գրիգոր վարդապետ Կիրկյանը, Կահիրեի ավետարանական համայնքի հովիվ վերապատվելի Վահան Թուրիկյանը և ուրիշներ:

Գոհաբանական աղոթքից ու հայրապետական մաղթանքի կատարումից հետո, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի սույն պատմական այցելությունը Կահիրե ողջունում է S. Ջավեն վարդապետը, որը թարգմանը հանդիսացավ ողջ եգիպտահայության անսահման սիրույն, խորը հավատին, հավատարմության և որդիական ակնածանքին դեպի Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը և նրա արժանավոր Գահակալը: Հայր սուրբն իր խոսքը եզրափակում է ասելով. «Վեհափառ Տեր, մեր ժողովուրդը Ձեր բարձր անձին, Ձեր վեհ էության մեջ կտեսնե մեր պատմության ոգեղինացումը, մեր աստվածարյալ հայրապետներու, եռամեծ վարդապետներու առաքինության, հայրենասիրության մարմնացումը»:

Ապա Վեհափառ Հայրապետը խոսեց հետևյալ ոգեշունչ բարոյը.

«Յանուն Հօր և Որդույ և Հոգույն Սրբոյ: Ամէն»:

Աստուծո ողորմությամբ, անա այս երեւոյ անգամն է, որ մուտք կգործենք այս եկեղեցիէն ներս, բերելու համար ձեզի՝ բոլորիդ, սիրելի՛ հավատացյալներ, Մեր սիրտն բխած ողջույններ և օրհնություններ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնէն:

Թեև այս անգամ ծրագրված չէր Կահիրե Մեր կանգ առնելը, այնուամենայնիվ, երբ այս անսպասելի վայրէջք եղավ, թեև Մեզ ուշացուց Մեր նպատակն մեկ օրով, բայց երբ տեսանք ձեռ սիրելի դեմքերը, ձեր հուզումը, ձեր աչքերուն արցունքը, Մենք անշուշտ ամեն բան մոռցանք, նույնիսկ Ադդիս-Աբեբայի ժողովը, և ուրախ եղանք, որ անագոնե քանի մը ժամ ձեզի հետ միասին կրնանք ըլլալ: Մենք երբ ըսինք՝ «նույնիսկ Ադդիս-Աբեբայի ժողովը մոռցանք», անշուշտ թերագնահատում մը չուզեցինք ընել այդ ժողովի կարևորության, բայց ինչ Մեր մեղքը պահենք, Մեզի համար, Ամենայն Հայոց Հայրապետի սրտին համար, ամեն բանն վեր է մեր հարազատ ժողովուրդը և մեր միությունը, մեր փոխադարձ սերը և մեր բոլոր հոգեւոր, ազգային և հայրենասիրական իմաստով, երազներու և իդեալներու իրականացումը: Անա այս պարունները, ինչպես

նախորդ անգամներին, այս անգամ ևս պահ մը կարենան Մեր հոգվույն մեջ և կդառնան տիրական:

• Բայց Մենք պարտական կզգանք Մեզ ողջույն և օրհնություն բերելու նաև այս հայրենիքին՝ եզրպետոսին, հին, մեծ, փառավոր այս երկրին, որ նույնպիսի փառավոր պատմաշրջան մը սկսած է բոլորել այսօր ալ, զարգանալով նոր օրերու պայմաններու մեջ, հայրենակներ ղեկավարներու առաջնորդության ներքև, որոնց գլուխը կգտնվի մեր օրերու միջազգային կյանքի մեջ ամենամեծ պետական գործիչներն մեկը, և այս երկրի մեծ վերաշինողը՝ նախագահ Բաժմալ Արդել Նախարար:

Մենք կրեւնք մեր օրհնությունը Ս. Էջմիածնէն հանուն մեր եկեղեցիին և մեր հավատացյալ ժողովուրդին՝ այս երկրին, եզրպետական ազնիւ և մարդասեր ժողովուրդին և անոր մեծարգո նախագահին, մաղբանքներով բարի, մաղբանքներով բազում, որպեսզի այս երկիրը բարօրության և խաղաղության մեջ հառաչդիմե, ծաղկի և հասնի փայլ առ փայլ, ղեկի իր ամենաազնիւ ձգտումներուն և երազներուն իրականացման:

Դուք հայերդ, այստեղ, փոքրիկ գաղութ մը, այս մեծ երկրին մեջ, կրճական համայնք մը կկազմեն, և կխորհրդեն, թե միշտ այսպիսի սիրով և երախտագիտության զգացումներով պետք է շարունակեն վարել ձեր կյանքը այս հյուրընկալ, բարի երկրին մեջ, որպեսզի արժանի դառնալ այս պետության կառավարության և ժողովուրդի զնահատանքին:

Սիրելի՛ ժողովուրդ, գուցե պիտի ուզեիք, որ Բանի մը խոսք ալ քսենք Մեր այս նահապարհորդության կապակցությամբ, որ բավական տեսնե ի վեր ծրագրված էր: Կրճանք քսել, թե ան մոտ մեկ տարվան պատմություն ունի իր ետին: Նախաձեռնությունը կպատկանի Նրովպիտ Կայսեր, Նորին Վեհափառություն Հայկ Սելասիէին, որ ֆրիստոնյա մեծ հոգի մըն է, հավատացյալ Կայսր մը, տեսակ մը հին օրերու փառավոր և սուր ավանդությունները շարունակող մեր օրերուն մեջ: Հայոց իշխաններն ու քաղաքագետներն ալ հինհին դարերուն, այսպիսի նախաձեռնություններ կստանձնեին՝ ի մի հավաքելու եկեղեցիներու պետերը, ինչ-ինչ կարևոր առիթներով: Անա այսպիսի մտածում մը ունեցած է նաև Նրովպիտ Վեհափառ Կայսրը: Նախաձեռնություն մը և առաջարկություն մը, որ Մեզի շատ հաճելի է, որովհետև մենք փոյր եկեղեցիներ ենք, այս հինգ եկեղեցիներս, արևելյան հին ուղղափառ եկեղեցիներ, որոնք նույն հնագույն ավանդությունները պահ-

պահած են: Եվ զերեք բոլորս ալ նույն զարհուրելի նախադասութիւն ունեցած ենք դարերու ընթացքին, և սակայն այսօր հասած ենք կյանքի և խաղաղության ափին, և անա առիթը կհանդիսանա, որպեսզի մենք՝ այս հինգ եկեղեցիներու ներկայացուցիչներս, ի մի հավաքվինք, միասին ազօրենք, միասին մտածենք մեր ներքին միասնության ամրապնդման համար, ինչպես նաև ծրագրենք կազմենք միասին գործելու, բեղհանալու, ֆրիստոնեությունը հուզող հարցերու կապակցությամբ և հետևապէս մեր եկեղեցիներ և մեր ժողովուրդները հուզող խնդիրներու առնչությամբ:

Անա այսպիսի Աստվածահան ծրագրի մը նվիրականացումն է, որ Մեզ կուրախացնենք Մենք, իբրև Հայ եկեղեցւոյ Դուռ, Մեր պարտականությունը նկատեցինք ընդունիլ այս ֆաղցր հրավերը և մասնակցիլ այս ժողովին, զխավորելով Հայ եկեղեցւոյ պատվիրակությունը, մեկ և անբաժան: Մեն հարմար գտանք, և շատ հաճելի ու օգտակար, որպեսզի այս պատվիրակության մեջ հրավիրենք նաև Մեր եղբայրները, Հայ եկեղեցւոյ նվիրապետական Աթոռներու գահակալները՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսության և Նուսահեմի և Կոստանդնուպոլս հայոց Պատրիարքությանը:

Կխորհրդեն, թե միջազգային մակարդակ վրա հրաշալի առիթ մը պիտի բլլա, որպեսզի հաշտ մեր ժողովուրդին և հաշտ օտարներուն անգամ մը ևս ի հայտ գա, գեղեցիկ և պայծառ կերպով, Հայ եկեղեցւոյ միասնության և ներքին սիրո ոգին:

Այսպիսի ուրախ առիթով մըն է, որ Մեն կուղղվինք ղեպի Ադդիս-Աբեբա: Բայց Մեն չենք տարակուսիր, թե այս ժողովին արդյունքները պիտի բլլան աստվածահան մեզի՝ հայերու համար գոտեպնդիչ և ուրախալի: Մանավանդ մեր դարաշրջանին, այ վերջին Բանի մը տասնամյակներուն, երկխոսի այնքան հետևողական կերպով եկեղեցիներու մեծեցման, եկեղեցիներու եղբայրության, միության մասին, անա այսպիսի միջազգային կամ միջեկեղեցական ընդհանուր մթնոլորտի մեջ, կկարծենք, շատ շատ ներդաշնակ պիտի հնչեն նաև այս ժողովը միաբնակ հին ուղղափառ եկեղեցիներու, որոնք իրենք իրենց սահմանին մեջ, այնուհետ պիտի իրականացնեն, այսինքն պիտի ամրապնդեն իրենց ներքին եղբայրություն և միությունը:

Այսպիսով, տակալ առ տակալ, պիտի իրականանա բոլոր ֆրիստոնեական եկեղեցիներու ճշմարիտ, ավետարանական եղբայրությունը, անշուշտ ամեն մեկ պատմական

եկեղեցի պահպանելով իր բոլոր հոգևոր և ազգային ավանդությունները: Վերջին 1000—1500 տարիներուն ընթացքին Մեր եկեղեցիները, դարերու հալո՛վալով ստեղծված, հրաշալի հուշարձաններ են, ամեն մեկը իր ազգային սահմաններեն ներս հարկելով հոգեկալս հայրապետներու շունչով, հավատավոր ժողովուրդի հոգիով, հանրառակներով և սուրբերով:

Մենք կգովանինք Բրիտանական եկեղեցիներու միությունը, Քրիստոսի Ավետարանին իմաստով, Քրիստոսի մեջ սիրտ իմաստով: Ամեն մեկ պատմական հին եկեղեցի, մանավանդ ամեն մեկ ազգային եկեղեցի, ինչպես Հայկական եկեղեցին է, պետք է պահի իր բոլոր սուրբ ավանդությունները, իր դավանական մտածելակերպը, իր ազգային արժեքները և իր անկախ ու ինքնագլուխ ղեկավարությունը, իբրև պատմական, ազգային, Բրիտանական եկեղեցի:

Մանավանդ որ Հայաստանյայց Առաքելական Ս. եկեղեցին, հատկապես այսօրվան մեր ազգային կյանքի պայմաններում մեջ, ազգային առաքելության և ինքնապահպանության մեծ, նվիրական, սուրբ գործ մը ունի: Հայաստանյայց եկեղեցին այդ զերբ, այդ առաքելությունը անշուշտ իր ուսերուն վրայեն իրավունք չունի նետելու: Ընդհակառակը, հայ հոգևորականի մը համար փառք է և պատիվ՝ ծառայել Աստուծո և մեր ժողովուրդին միաժամանակ:

Սիրելի՛ ժողովուրդ, ժամերը կանցնին և կերեի շուտով Մենք պիտի բաժնեկի՞նք ձեզմե այսօր: Մեր խոսքը վերջացնելն առաջ, անգամ մը ևս կուգնե՞մ ձեզի Մեր մաղթանքները բաշխել, Մեր անկեղծ, Մեր սրտեն լիսած բարի մաղթանքները, որ Աստված ձեզի բոլոր խաղաղ և քաջառողջ պահպանե և ձեր բոլոր զգնիվ գործերուն հաջողություն տա:

Ձեզմե ամեն մեկուն կյանքը մեզի համար քանակազին է, և վստան եղեք, Մենք, Ս. էջմիածնի մեջ, միշտ կմտածենք ձեր մասին: Երբեք չենք մոռնար զձեզ բոլորդ Մեր աղոթքներուն մեջ: Մեզի համար, Արարադի նշվածքին տակ, Հայաստանի հողին վրա ամուր կանգնած, Ս. էջմիածնի նվիրական կամարներուն ներքե, Մեր հայացքը կընդգրկե համայն հայ ժողովուրդը անբաժիր, Մեզի համար չկան տեսակ-տեսակ հայեր, այս կողմի կամ այն կողմի հայեր, Մեզի համար կան հայերը միայն, և հետևաբար Մեր աղոթքը կտարածվի բոլորին վրա, և Մեր հայացքը կընդգրկե բոլորը: Մեր մաղթանքները կուղղվին ղեպի բոլոր հայեր

անխաիր և Մենք կըղծանք, որ բոլոր հայերը, գոնե մեր Ս. եկեղեցվո կամարներուն տակ, ըլլան մեկ սիրտ մեկ հոգի, միշտ անբաժան, և մտածեն հավաքաբար ավագ խնդիրներու, սեպուն խնդիրներու մասին, հատկապես Սփյուռքի պայմաններուն մեջ, կազմակերպված ձևով աշխատանք տանելու համար, որ պեսզի հայ ժողովուրդը կարողանա առավելագույն հաջողությամբ հառաջ տանիլ իր ինքնապահպանության, իր ազգապահպանության գործը, եկեղեցիով, և դպրոցներով, հայրենիքի նետ սերտ կապեր հաստատելով և բոլոր այն միջոցներով, որոնք օգտակար կրնան հանդիսանալ այս նվիրական գործի նամբուն վրա:

Այսպիսով միայն քաջ առ քաջ պիտի կարողանանք հաջողություններ արձանագրել: Մենք Ս. էջմիածնեն այս կենսապնդենք, կաշխատինք օգտակար ըլլալ ձեզի, բոլորիդ և համայն Սփյուռքի Մեր պանդուխտ զավակներուն:

Մնացե՛ք խաղաղությամբ: Աստուծո օրհնությունը ձեր վրայեն անպակաս ըլլա, շնն պահե՛ք ձեր այս սուրբ և զեղեցիկ եկեղեցին: Միշտ հավաքվեցե՛ք այստեղ, բոլորդ, ոչ ոք եկեղեցիեն դուրս չմնա, որպեսզի ոչ ոք հայ կյանքեն դուրս չմնա, որպեսզի ոչ ոք Ս. էջմիածնի օրհնութենեն հեռու չմնա և որպեսզի ոչ մեկ հայ Աստուծո օրհնութենեն չհեռանա:

«Շնորհիք, սէր և խաղաղութիւն Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի Լիդիցին ընդ Ձեզ և ընդ ամենեւեան, այժմ և յաիւրեան: Ամէն»:

Եկեղեցական արարողությունից հետո, Վեհափառ Հայրապետը բարձրանում է առաջնորդարան, որտեղ «Շնորհալիք» երգչախումբը, Է. Հակոբյանի ղեկավարությամբ, կատարում է «Տէ՛ր, կեցո՛ւ դու զՀայս» մաղթերը և «Ամեն հայի սրտից բխած» մաղթանքը: Առաջնորդարանի ընդունելության դահլիճում, Կահիրեի քաղաքական ժողովի ատենապետ Օննիկ Մովսեճյանը, հանուն ազգային իշխանության և համայն հայ զաղութի, ողջունում է Վեհափառ Հայրապետի ժամանումը և բարի գալուստ մաղթում: Ընդունելությունը վերջանում է Վեհափառ Հայրապետի ողբերգունչ և հայրենասիրական պատգամով և «Պահպանիչ»-ով:

Բոլոր ներկաները աշահամբույրով իրենց սերն ու որդիական հարչանքն են մատուցում ազգիս սիրելի Հայրապետին, արժանանալով Նրա օրհնության:

Թեյասեղան Նուպարյան վարժարանի Պրլըգտանյան սրահում

Հունվարի 14-ին, հինգշաբթի, երեկոյան ժամը 8-ին, Պրլըգտանյան սրահում, Վեհափառ Հայրապետի բարձր պատվին կազմակերպվել է թեյասեղան, մասնակցությամբ ազգային-իշխանության, բոլոր միությունների և կազմակերպությունների ներկայացուցիչների:

Ավելի քան 700 հրավիրյալներ համախմբվել են ընտանեկան սեղանների շուրջ, նույն հարկի ներքո, նույն զգացումների, նույն խոհերի, տպավորությունների տակ, վերջին գիշերը անցկացնելու համար Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի հետ:

Սեղանների շուրջ ստեղծվել է ջերմ, հայկական մթնոլորտ. «զի բարի, զի վայելուչ զի բնականացն եղբարք ի միասին»:

Գործադրության է դրվում գեղարվեստական մի ճոխ հայտագիր՝ պատրաստված Կոկանյան սրահի և Հայ գեղարվեստասիրաց միության անդամների կողմից:

Հանդիսությունը ղեկավարում է Նուպարյան վարժարանի տնօրեն Տիգրան Պապիկյանը, որն ընթերցում է գեղեցիկ և տպավորիչ ողջույնի հետևյալ խոսքը.

«Անպատմելի է այն քաղցր հուզումը, որ կհամակե ողջ եգիպտահայությունը ամեն անգամ, որ Ամենայն Հայոց Հայրապետը այցի կուգա մեզի:

Եթե կարելի չէ ինձի համար այսօր մի առ մի թվել անոր պատճառները, կարելի է սակայն խոսքնել զանոնք բոլորը մեկ մտածումի և մեկ պատկերացումի մը մեջ ու ըսել. բոլորս անխտիր Ձեր մեջ կտեսնենք Առաքելական Հայ Եկեղեցիի առաքելատիպ հայրապետներու հարազատ շառավիղն ու մարմնացումը:

Այդ հուզումը նույնպես ուժեղ է և խանդավառող, նույնիսկ, երբ այսօրվան նման, Ձերդ Վեհափառությունը իր ուղեորության ճամբուն վրա մի քանի ժամվան անցք մըն է, որ կկատարե մեզ մոտ:

Օգտվելով այս օրհնաբեր պատեհությանին, Կահրեբի ազգային իշխանությունը փափագեցավ համեստ այս սեղաններուն շուրջ համախմբված տեսնել մեր զաղուրթի բոլոր մարմիններու և կազմակերպություններու ներկայացուցիչները անխտիր, բարի գալուստ և նույն ատեն բարի ճանապարհ մաղթելու Ձերդ Վեհափառության:

Այս հանդիպումը տեղի կունենա այս անգամ Նուպարյան ազգային վարժարանի այս

հանդիսարանին մեջ, Պրլըգտանյան հանդիսարանին մեջ: Վստահ ենք, որ այս պահու հրճվանքի անհուն դողով մը կհամակվի հոգիները մեր վարժարանի բոլոր բարերարներուն՝ երջանկահիշատակ Պողոս Նուպար Տիգրան Մերձանյան և Օննիկ Պրլըգտանյան: Ու անհունորեն վարձատրված կղզան անոնք իրենց բարի գործերուն համար՝ Ձերդ Վեհափառության սրբազան ներկայությամբ կրկին անգամ օրհնված տեսնելով այս հաստատությունը:

Ներկաներեն շատերը պիտի արտահայտեն իրենց հրճվանքը խոսքով, երգով և այլ ելույթներով: Սակայն դժբախտաբար կա մեծ բացակա մը, վարժարանիս աշակերտությունը, որ հասկնալի պատճառով այս սրահին մեջ չի գտնվիր այս պահու: Անոնք բոլորը աղոթքներ ունին Ձեզի համար, աղոթքներ իրենց անմեղ շրթներեն բարձրացող, որոնք ավելի ուղիղ և լսելի կհառնեն Բարձրալիին: Ու վստահ ենք, որ անոնցմով զորացած, Վեհափառ, Դուք անշեղ հավատքով կհարատեք հայրապետական Ձեր սրբազան առաքելության մեջ, վասն բարգավաճման էջմիածնի Մայր Աթոռի և վասն անխորտակելի միասնականության Հայաստանյայց Եկեղեցվոք:

Հանուն ազգային իշխանության, Վեհափառ Հայրապետին ողջունում է Քաղաքական Ժողովի անդամ Հայկազուն Քյուրճյանը, որը, հանուն եգիպտահայ զաղուրթի, որդիական խորունկ երախտագիտություն է հայտնում Նորին Ս. Օծուխյան այցելության ուրախ առթիվ ստեղծված համերաշխության և միասնականության համար:

Հանուն եգիպտահայ բահանայից դասի, խոսք է առնում Տ. Արշամ Բախանա Բոգոյանը, որն իր տպավորիչ ելույթի մեջ թարգմանն է հանդիսանում բոլոր ներկաների: Նա էջմիածնասիրական հավատարիմ զգացմունքներով շեշտում է, որ ճշկա ազգապահանում առանց Ս. էջմիածնի խորհրդի և առաքելության:

Հանդիսության ժամանակ խոսք է առնում նաև Վեհափառ Հայրապետի շքախմբի անդամ և «էջմիածին» ամսագրի խմբագրապետ Ա. Հատիսյանը, որն իր ոգեշունչ և տպավորիչ ելույթի մեջ, գեղեցկորեն բնութագրում է Վեհափառ Հայրապետի կյանքն ու մտածումները.

«Հուզումով է, որ կանգնել եմ Ձեր առաջ, այս հարկի ներքո, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի ներկայությամբ մի քանի խոսք ասելու, մի քանի մտքեր արտահայտելու, այս սրտառուչ հանդիպման առթիվ, որը

մեզ համախմբել է այստեղ: Հանդիսավոր և սրտատու է միշտ նման հանդիպման պահը, երբ Ս. էջմիածնից և Մայր Աթոռից մարդիկ են գալիս, Սփյուռքի տարածքի վրա, հանդիպելու հայության հայրենաբաղձ բեկորներին, որոնց սրտի մեջ միշտ վառ է ու կանգուն Ս. էջմիածնի պաշտամունքը և սերը հայրենիքի:

Ահա, մի անգամ ևս Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը Ջերմեջ է, այս հյուրերն էլ և օրհնյալ երկրի մեջ, ուր մեր ժողովուրդը ապրում է, աշխատում, ստեղծագործում և ազդեցում իր պապերի հավատքով:

Հայոց Հայրապետը նման առիթներում արտահայտվելու հարազատ, թելադրական ու հասկանալի մի ձև ունի.

«Ս. էջմիածենն կուգանք, Հայրենիքն կուգանք»:

Վյս երկու բառերի մեջ, ազգիս սիրելի Հայրապետը խտացնում է ամբողջ մեր պատմությունը և մեր ժողովրդի զգացումը:

Ս. էջմիածին և հայրենի աշխարհ:

Ի՞նչ է Ս. էջմիածինը: Ս. էջմիածինը խորհուրդ է, ոգի, լուսավորիչ է նա, պատմություն և պատգամ:

Իսկ հայրենիքը ա՛յն սրբազան հողն է, որի վրա դարերով ապրել, ստեղծագործել, երազել ու մահացել է մեր ժողովուրդը:

Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը գալիս է Ս. էջմիածնից, որը, Ազաթանգեղոսի գեղեցիկ բացատրությամբ, ոչ միայն «Աթոռ է բահանալապետության», այլ նաև «տուն աղօթից ամենայն հաւատացելոց»:

Այսօր մենք ազգովին գոհություն պետք է մատուցանենք Աստուծո, որ Հայոց Հայրապետական Աթոռի վրա է գտնվում մեր սիրելի Վեհափառը, որը մեր եռամեծ վարդապետների տեսիլքով ու շնչով, նոր լույս է իջեցնում ամենայն հայոց Սրբություն Սրբոց էջմիածնի վրա, և լուսավորչի հավետ պլպլացող կանթեղի լույսի մեջ, Արարատի նայվածքի տակ, զօր ու գիշեր, ծրագրում է և կառուցում, որպեսզի Մայր Աթոռ Ս. էջմիածինը շեն ու պայծառ մնա, միշտ կանգուն ու հավերժական:

Հաճախ ու զիշերներին կարելի է տեսնել Հայոց Հայրապետին Մայր Տաճարի շուրջ լոխն ու խոհուն ման գալիս, մտքում եկեղեցու և ժողովրդի, հայրենիքի ու Սփյուռքի ուրախություններն ու մտահոգությունները, երազներն ու հույսերը: Զկարծեք, թե հեշտ բան է Ամենայն Հայոց Հայրապետ լինել:

Սրտագին մի առիթ մեզ բերեց կրկին այստեղ, այս պատվական գաղութը, ինչպես

1963 թվականի նոյեմբերյան օրերին, հոկտեմբերյան ողջագուրումից հետո:

Առաջին անգամ այս գաղութն էր, որ վալեյից ողջագուրման արդար և ճշմարիտ բարիքները, երբ այս երկրի ամբողջ հայությունը ոտքի կանգնեց մեկ մարդու նման մեծարելու և որդիական իր երախտագիտությունը հայտնելու Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին, նրա անմիջական նախաձեռնությամբ, աստվածային ներշնչման մի պահին Երուսաղեմում կատարած մեծ գործի համար:

Դա երկնային օրհնություն էր մեր Եկեղեցու և ժողովրդի համար, Վազգեն Հայրապետի տեսիլքով ձեռք բերված, որպեսզի մեր Եկեղեցին և ժողովուրդը լինեն միասնական, ապրեն համագլխյան նույն ձգտումներով և իդեալներով, նույն ուրախություններով և մտահոգություններով:

Մոտ մի տարի է անցել Երուսաղեմի ողջագուրումից:

Ողջագուրման այդ ոգին Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի գործունեության հիմնաքարն է հանդիսացել: Նորին Ս. Օծությունը բազմիցս շեշտել է, որ ինքը անսասան կամա ողջագուրման վեճ քարի վրա, որովհետև դա բխում է մեր Եկեղեցու և ժողովրդի կենսական շահերից:

Երուսաղեմի ողջագուրման ոգու կենսագործման ճանապարհի վրա դեռ դժվարություններ կարող են լինել, բայց ժամանակն է, որ վճռականորեն և համարձակ կերպով վերջ տանք երկրորդական տարակարծություններին և սիրով, եղբայրաբար միասնական լինենք հիմնական հարցերում:

Թող լինեն տարակարծությունները, բայց դրանք թող չհասնեն եկեղեցիների գոնեին, կանգ առնեն այնտեղ և մենք բոլորս մաքուր սրտերով, բաց ճակատով մտնենք Աստուծո Տունը, համբուրվենք ու ասենք. «Ողջո՛ւն տուր միմեանց ի համբուր սրբութեան»:

Ես կարծում եմ, որ ձեզանից յուրաքանչյուրի մտածումների և զգացումների արտահայտիչը եղած կլինեմ, եթե ասեմ. «Եկե՛ք, սիրելի հայրենակիցնե՛ր, խոսքերից, ձևական արտահայտություններից, անցնենք գործի և կյանքի վերածենք այն, ինչ անհրաժեշտ է մեր ժողովրդի համար»:

Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը մեկնում է Ադդիս-Աբեբա, որպես Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու Գերագույն Պետ, գլխավորելու մեր Եկեղեցու պատգամավորությանը, մասնակցելու Արևելյան ուղղափառ հինգ եկեղեցիների հոգևոր պետերի համաժողովին:

Թույլ տվեք շնորհակալություն հայտնել ինձ ընծայված այս պատվի համար, որով ինձ

ևս առիթ տրվեց երկու խոսք ասել հայկական ջերմ այս հավաքույթի ընթացքում:

Այս օրը իմ կյանքի ամենաներշնչիկ պահերից մեկն է:

Առավոտյան, երբ Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցում կատարվում էր հայրապետական մաղթանք, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի շնորհաբեր ներկայությունը, շատերի և իմ աչքերի մեջ արցունք կար և մեր բոլորի սրտերում կար հուզումը ազգային հպարտության: Այսպիսի առիթները պատմական են և թվադրական: Օգտվենք այսպիսի բացառիկ պահերից՝ հայությանը լցվելու և հայ ապրելու համար: Լինենք միասնական, մի՛ և անբաժան՝ մեկ հավատքով, մեկ եկեղեցիով, մեկ հայրենիքով, մեկ՝ հոգով ու շնչով: Եվ բարի ճանապարհ մաղթենք Հայոց Հայրապետին, որ նրա ճանապարհը միշտ կանաչ լինի, ծաղիկների վրայով քայլի ու, բարձր բռնած՝ Իր սուրբ ձեռքերում հովվապետական Իր գավաղանը, հայ ժողովրդին առաջնորդի դեպի միություն, ազգաշինություն և եկեղեցաշինություն, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի հովիբժական օրհնությունները:

Տ. Կյուրեղ վարդապետ Գաբրիլյանը խոսում է Ս. Էջմիածնի խորհրդի և վերջերս Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին իր ուխտավորության օրերին, Վեհափառ Հայրապետից և Մայր Հայրենիքից ստացած իր խորունկ տպավորությունների մասին:

Վեհափառ Հայրապետի շքախմբի անդամ և վրահայոց Թեմի առաջնորդ Տ. Կոմիտաս եպիսկոպոս Տեր-Ստեփանյանը Կոմիտասյան «Հորովել»-ի և «Կիլիկիա» ազգային երգի կատարումով փոթորկում է բոլոր ներկաների սրտերը:

Վեհափառ Հայրապետի գավազանակիր Արսեն վարդապետ Բերբերյանը փայլուն հաջողությամբ երգեց «Անտունի»-ն և «Հայաստան»-ը՝ «Նրբագույն խաղերու լավագույն մեկնաբանությամբ»:

Ընդհանուր խանդավառության և սրտագին մթնոլորտում խոսք ասավ Վեհափառ Հայրապետը:

«Սիրելի՛ ժողովուրդ.

Մեր խոսքը ըսելն առաջ, կուզենեմ կարծիք մը հայտնել:

Մենք շատ ուրախ ենք, որ այս հավաքույթը տեղի ունեցավ այս դահլիճին՝ Նուպարյան վարժարանի դահլիճին մեջ և Պրլըգտանյան սրահի մեջ:

Այստեղ հիշվեցան այն անունները, որոնք հիմնադիրը և բարերարները եղան այս կրթական հաստատության, մեծահամբավ

Նուպար Փաշայեն սկսյալ: Հիշվեցավ մանավանդ տեր և տիկին՝ Պրլըգտանյաններու անունը, որոնց սրտի նվերով կառուցված է այս սրահը: Այս առիթով Մեր օրհնությունը անգամ մըն ալ կբերենք, բոլոր բարերարներու հիշատակին, և հատկապես մեր սիրելի Պրլըգտանյաններու լուսաճոգի ծնողաց հիշատակին, որոնք կրցան իրենց նյութական միջոցները տրամադրել բարի և կրթական ազնիվ նպատակի մը:

Մենք կուզեինք հիշել նաև անունը եգիպտահայ այն ազգայինին, որ իր գիտությամբ և իր հաշվով բազմաթիվ շենքեր, դպրոցներ կառուցած է այստեղ. և այս դահլիճն ալ նույնպես իր ձեռակերտն է: Խոսքը կվերաբերի հարստաբալետ Հրազդան Պաշայեին: Մեր գնահատանքի խոսքը և Մեր շնորհավորանքը կհայտնենք իրեն:

Մեզի շատ հուզեց տնօրեն Պապիկյանի խոսքը «մեծ բացակայի» մասին, որ աշակերտությունն է: Իրոք, այս անգամ Մենք առիթ չունեցանք Մեր և ձեր երեխաներուն հետ հանդիպելու: Այդ հանդիպումները, իրոք, ինչպես անցյալին մեջ, այս անգամ ալ պիտի հանդիսանային Մեզի համար ամենեն հանելի և գոտեպնդիչ պահերը: Իրոք, Մենք ալ համաձայն ենք տնօրենին հետ, որ մեծ բացակա մը եղավ աշակերտությունը այսօր: Իրողության մեջ մեր նոր սերունդը, մեր փոքրիկները միշտ պետք է մեծ ներկա ըլլան մեր բոլոր մտածումներուն, մեր բոլոր ծրագրերներուն և մեր աշխատանքներուն մեջ: Անոնցմով է, որ պիտի տեսականա՞ն հայ կյանքը Սփյուռքի պայմաններուն մեջ և անոնցմով է, որ պիտի իրականանան ձեր իղձերը, ձեր երազները: Անոնք պիտի ըլլան ջանակիրները ձեր իղեպներուն, ինչպես դուք եղաք ջանակիրները ձեր հայրերու իղեպներուն, շատ անգամ դժվարին պայմաններու մեջ: Անոնք իրենց երազներուն իրականացումը շտեման, իրենց աչքերը փակեցին պանդխտության մեջ, բայց կխորհինք, թե բաժնվեցան կյանքի այս ասիերեն այն մխիթարությամբ, որ իրենց ժառանգորդները, իրենց գավակները, այսինքն դուք, այդ հայկական զգացումներու և իղձերու ջանք բարձր բռնած, պիտի ընթանա՞ք դեպի առաջ:

Այդ ջանքերը պետք է փոխանցվին մեր նոր սերունդին, մեր երեխաներուն: Ահա թե ինչո՞ւ անոնք միշտ պետք է ըլլան և մնան մեծ ներկան մեր բոլոր մտածումներուն, մեր բոլոր ծրագրերներուն և աշխատություններուն մեջ:

Սիրելի՛ սեղանակիցներ, սիրելի՛ ժողովուրդ, չենք գիտեր ի՞նչպես բացատրել զգացում մը, որ Մեր մեջ այնքան անեցավ այս

վերջին ամիսներուն ընթացքին այնտեղ, էջմիածնի մեջ, և որուն մասին մինչև հիմա ոչ ուրիշ չեն խոսած: Առաջին անգամն է, որ հարառակալովին: Մեր հոգեկան ներքին պահանջն էր, որ այս տարի, հատկապես այս տարի, 1965-ին, երբ մենք կպատահապատկեմք ոգեկոչելու մեր բյուրավոր նահապետներու սուրբ հիշատակը, այս տարի անպայման արտասահման գայինք և Սփյուռքի Մեր զավակներուն հետ այ հանդիպեինք: Մեզի համար հոգեկան անհրաժեշտություն մըն էր այդ:

Աղդիս-Աբերաշի ժողովը անսակ մը Աստուծոյ պարզեր հանդիսացավ անոր ստեղծելու, որպեսզի Մենք արտասահման գանք, մեզի հանդիպինք և զուգե այսօրին այ բավարար ըլլա: Մեր իղծը իրականացավ: Ապրումներու ամբողջ աշխարհ մը կարքնաւոր Մեր հոգեկան ներս, մեր հանապապետներու հիսնամյակին ոգեկոչման առիթով: Այդ ապրումները Մեզ կմղեն ելլել և գալ մեզի, պանդուխտ զավակներ հայ ժողովուրդի:

Մարդկային և բնական է, որ մարդիկ իրենց ներքին ուժեղ ապրումներու և զգացումներու արտահայտության հանապարհին վրա կեանք ստեղծեն. ժամանակի ու տարածության մեջ, և կեդրոնաւոր պահ մը անոնց վրա, ավելի ամբողջական և իրական ապրելու համար զանոնք: Ահա այդպիսի հանգրվան մըն է 1965 թվականը մեզ ամենուս համար: Եվ կխորհինք հաճախ, որ արդյո՞ք մենք բավարար չափով կկարողանանք և պիտի կարողանանք մինչև հատակը իջնել այդ ողբերգության և չափել անոր անհավորությունը: Պիտի կարողանանք լավ հասկնալ այն անպատմելի տառապանքներու և շարժարաններու անվերջանալի շարունակը: Գուցե մարդկայնորեն անկարելի է: Բայց այս պատմական հանգրվանին մենք պիտի փորձենք, և պետք է փորձենք, մեր մեռելները ապրեցնել և խոսեցնել: Մենք ուրախ ենք այս առիթով վկայությունը բերելու մեզի Մայր Հայրենիքին, բե անտեղ ևս կա՝ այդ տիրական ապրումը, կխոստովանինք Մենք մեզի բոլորիդ, բե նույնիսկ ավելի և շատ ավելի, քան Մենք կսպասեինք այնտեղ:

Ասիկա զարմանալի կերպով ցույց կուտա, բե հայ ժողովուրդը իր հոգեկոչ նույնն է ամեն տեղ և ամեն տեղ հիմնական հարցերու շուրջ միատեղ կմտածե: Փոքրեկամ է հայության հոգին ամեն տեղ:

Ամենաբարձր մտավորականն սկսյալ, մինչև ամենախոնարհ և համեստ աշխատողը, բանվորը և գյուղացին այդ հուզումներով պիտի զոհված են:

Հայաստանի և Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի մեջ ապրիլ 24-ի օրը պիտի նշվի հանդիսավոր կերպով:

Մեր հայու սրտերը սակայն կվկայեն, բե 1965-են հետո եղեմի հիշատակը մեզի համար չի քառամիր: Մեր ազգային այդ մեծ ողբերգության զիրքը չի կրնար փակվիլ տակավին: Հիսնամյակը հանգրվան մըն է միայն: Մենք գտնել այդ զգացումը ունինք, որ պիտի բացվին եւր ճանապարհներ, որպեսզի մենք միշտ սուրբ պահենք այդ հիշատակը և աշխատինք ամեն մեկս մեր կերպով իրականացնել, կյանքի կոչել այն երազները, որոնց համար հանապապետեցան մեր հայրերը: Երբ այս տարի՝ 1965-ը առավելապես պիտի ըլլա մեզի համար սուգի և աղոթքի տարի, բայց գայն մենք պետք է վերածենք եւս ուխտի: Այդ ուխտը մեր սրտին մեջ առնալ, առաջ պիտի երթանք, հիսուն տարի ալ, մինչև որ հայ ժողովուրդին արդարությունը ըլլա: Եվ երբ մարդկության մեջ մարդկություն կա, պետք է հայ ժողովուրդին վերջապես արդարություն ըլլա:

Սիրելի՛ ժողովուրդ, Մենք վստահ ենք, որ աստուծոյ ոչ միայն Մեր զգացումներն են, այլ ամբողջ մեր ժողովուրդին զգացումներն են, անկախ այլևայլ երկրորդական հարցերէ, որոնք կարելի է այստեղ այնտեղ հանդիպիլ: Աղոնք բոլորը երկրորդական են:

Կեդրոնական, հատկապես այս տարի, այս մտածումներուն և զգացումներուն ապառաժին վրա և ամրանալ: Մեր ուխտին մեջ մնանք անշարժ, մինչև վերջնական և պայծառ հաղթանակ: Այս զգացումներով Մենք եկանք արտասահման, և անզուսպ պահանջք զգացինք այս բոլորը բերելու. Սփյուռքի Մեր պանդուխտ զավակներուն և այս զգացումներով կրթման մեզմե և կրթենք մեզի բոլորիդ. Մնացե՛ք բարով, մնացե՛ք խաղաղությամբ, Աստուծոյ օրհնությունը մեզի հետ, այժմ և անվիտյան: Ամենք:

Հնդուհեղուկությունից հետո Վեհափառ Հայրապետը բոլոր ներկաների երախտագետ արտահայտությունների և բարեմաղթությունների մեջ առաջնորդվում է հյուրանոց, նույն գիշերը ժամը 2.30-ին Նիկոլայի մեկնելու համար:

Հունվարի 15-ին, ուրբաթ, առավոտյան ժամը 4-ին, Վեհափառ Հայրապետը Կահիրեի օդանավակայանից մեկնում էր դեպի Աղդիս-Աբերա, իր շքախմբի անդամների հետ:

Վեհափառ Հայրապետին ճանապարհում է ողջ հայ գաղութը, իր ազգային-եկեղեցական իշխանությունից, բոլոր կազմակերպությունների, մամուլի ներկայացուցիչներով:

Շնորհիվ եթովպական օդանավային ընկերության Կահիրեի ընդհանուր տնօրեն Հակոբ Էֆսերեյանի ջանքերի, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին տանող օդանավը տեղ է գրավում պետական անձնավորությանց համար վերապահված մասում, ուր ամբողջ ժողովուրդը առիթն է ունենում իր որդիական

վերջին հարգանքները մատուցելու նորին Ս. Օթուֆյան, նրան առաջնորդելով դեպի օդանավի սանդուղքը:

Ժամը 4-ին ինքնաթիռը բարձրանում է եթեր և ուղղություն է վերցնում դեպի Եթովպիա, ներկաների ծափերի տարափի տակ և հուզումի ալեկոծությունների մեջ:

